Eduskunnan ympäristövaliokunta, 8.5.2024 klo 9.30

LAUSUNTO: JTS 2025-2028,
Momentti 35.10.52 (YM)

Luontopalvelujohtaja Henrik Jansson, Metsähallitus

Metsähallituksen luontopalvelut (jäljempänä Luontopalvelut) kiittää mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunnon koskien JTS 2025-2028 esitystä.

Johdanto

Luontopalvelujen tehtävät ovat lisääntyneet 2000-luvulla merkittävästi. Pelkästään uusia kansallispuistoja on perustettu yhteensä 12 kpl ja hoitoon on siirtynyt historiallisia arvokohteita (esim. Museoviraston linnat ja linnakkeet) ja puolustusvoimien isoja linnakkeita (esim. Örö ja Vallisaari). Perusrahoituksen on myös riitettävä Helmi-ohjelman toteutukseen, lakisääteisten maanhaltijaviranomaistehtävien hoitoon, arvokkaiden kulttuuriperintökohteiden hoitoon ja virkistyskäyttöpalvelujen ylläpitoon. Lisäksi käytössä oleva paikkatietojärjestelmäkokonaisuus on tullut elinkaarensa päähän ja sen tuki päättyy vuonna 2025.

VM:n kehyspäätöksen mukaan Luontopalvelujen rahoitus (mom. 35.10.52) laskee vuoden 2024 tasosta vuoteen 2028 mennessä 6 milj.€ (12 %), mutta tiedossa on jo nyt, että tämä luku tulee kasvamaan. Leikkauksilla on suorat vaikutukset Luontopalvelujen tulostavoitteisiin mm. virkistyskäyttöstrategian toteutuksessa sekä luonnonsuojeluverkoston hoidossa ja Helmi-ohjelman toteutuksessa. Vaikutukset tulevan näkymään myös ihmisten arjessa ja retkeilijöiden palveluissa. Luontopalvelut panostaa kuitenkin vahvasti toiminnan uudistamiseen, digitaalisiin palveluihin sekä tuottavuuden parantamiseen ja sitä kautta tulevaisuuden toimintaedellytysten varmistamiseen.

Rahoitustilanteen muutokseen on valmistauduttu jo vuodesta 2022

Kestämättömän kustannusrakenteen ja laskevan rahoituskehyksen seurauksena Luontopalveluissa on jouduttu supistamaan toimintaa merkittävästi. Syksyn 2023 muutosneuvottelujen tuloksena Luontopalveluissa toteutettiin mittava organisaatio- ja toimintatapauudistus, jossa 38 vakituista ja yli 100 määräaikaista palvelussuhdetta päättyi. Organisaatiorakenne yksinkertaistui merkittävästi ja mm. esihenkilöiden määrä puolittui 60:sta 30:een. Henkilöstövähennysten lisäksi vuonna 2024 aloitetaan 3 miljoonan euron sopeutusohjelma, jolla tasapainotetaan taloutta ja parannetaan toimintakykyä hakemalla kulurakenteeseen muutosta mm. palveluvarustusta optimoimalla suhteessa rahoitukseen. Kustannustehokkuutta parannetaan siirtymällä yhä enemmän digitaaliseen asiakaspalveluun.

Samalla Luontopalvelut on jo toteuttanut tai toteuttamassa vuonna 2024 muun muassa seuraavia toimenpiteitä tuottavuuden parantamiseksi:

- Tuottavuutta kokonaisvaltaisesti lisäävä ARVO-hanke (tietojärjestelmä- ja arkkitehtuuriuudistus, johon on saatu erillisrahoitus VM:stä)
- Metsähallituksen konserniveloitusten tarkastelu
- Palveluiden hankintojen keskittäminen hankintatiimiin

Metsähallitus
PL 80 (Opastinsilta 12 C)
FI-00521 Helsinki, Suomi Finland
kirjaamo@metsa.fi

Tel. 0206 39 4000
www.metsa.fi
Y-tunnus / Business ID: 0116726-7

- Kokonaistaloudelliset puitejärjestelyt sekä valtakunnalliset kilpailutukset ja yhteishankinnat Metsähallitus-konsernin kanssa
- Luontopalvelujen hallussa olevan rakennuskannan kehittäminen ja tiivistäminen (mm. luopumisen kautta)

Rakennuskannan kehittäminen

Metsähallituksen Luontopalvelujen hallinnassa on mittava rakennuskanta, lähes 2 400 rakennusta. Koosta riippumatta kaikilla rakennuksilla yhteistä on se, että jokainen niistä vaatii jonkinlaista hallinnointia ja ylläpitoa niin lyhyellä kuin pitkällä aikavälillä. Tämä aiheuttaa kiinteitä kuluja, tarvetta ostopalveluille sekä sitoo merkittävän määrän omaa henkilötyötä.

Luontopalveluilla ei ole erillistä organisaatiota, tarvittavaa osaamista eikä erillistä rahoitusta kiinteistöjen hoitoon. Käytännössä aina, kun jossain kohteessa tulee jokin äkillinen korjaustarve, on jouduttu turvautumaan valtion lisätalousarvioihin tai muihin lisärahoitusinstrumentteihin. Koko rakennuskannalla on talous- ja tuottavuusvaikutuksia, osalla suoraan ja osalla välillisesti. Joistain yksittäisistä kohteista luopumalla saadaan aikaan merkittävää tuottavuutta, kun taas useat luovuttavat kohteet tuottavat hyötyä suurempana joukkona.

Rakennuskannan kehittämiseen haetaan VM:n tuottavuusrahoitusta vuosille 2024-2027 yhteensä 3.4 milj.€. Haettavaa rahoitusta on tarkoitus käyttää myynnin valmisteluun, myyntitoimintaan, ostopalveluihin sekä purku-urakoihin tai niiden edistämiseen. Tällä kokonaisuudella pyritään vähentämään valtion budjettiin kohdistuvia pysyviä ja kasvavia kustannuksia, mitä aikaisemmin on rahoitettu lisätalousarviorahoituksen ja muiden ulkopuolisen rahoituksen keinoin. Perusrahoituksella tämä ei ole mahdollista.

Metsähallitus
PL 80 (Opastinsilta 12 C)
FI-00521 Helsinki, Suomi Finland
kirjaamo@metsa.fi

Tel. 0206 39 4000
www.metsa.fi
Y-tunnus / Business ID: 0116726-7